

Az ilyen jól kiszámított asszonyi kedveskedésnek életük hét-köznapjaiban nem lett volna helye. De ebben a ritka kivételes pillaneg csöndben és tekintetét az alvó gyermekről férjére vetette. A férfi megértette a kicsinyes ragaszkodást, de ebben a pillanatban ő sem akart ellenkezni.

És az asszony sápadt arcát besugározta a győzelem fénye.

— Két éven belül két gyerek! !— gondolta keserűen a férfi. — És ha még több is jön? Nehéz lesz, nagyon nehéz lesz az élet, amíg felnőnek.

Az asszony ezt nem tudja megérteni!

Ügyefogyottan megcsókolta az anyát és a gyereket.

Olyan ritkán fordult ez elő szürke életükben, annyira feleslegesnek látszott mindig.

Azután komoly hangon megismételte: — Segítséguinkre lesz majd a fiú, ha ránhallgatsz... csak nőjön nagyra....

Igy született meg egy rabszolga az Urnak 1938. esziendejében!

Fordította: Tiszay Andor



## A SPANYOL VETÉS

Irta: Balk Teodor

Amikor a spanyol háború végleg befejeződött számunkra, amikor élve átléptük a határt és a müncheni Franciaország akkoriban nem vendégszerető földjén, első lépéseinket tesszük, abban az órában sokan közülünk, a nemzetközi dandár tagjai közül, arra gondoltak, óajjon mindez hiábavaló volt?

Hiábavaló volt Casa de Campo, hiábavaló Siudat Universitaria, hiábavaló Harm, hiábavaló Guadalahara, hiábavaló Caspe, Mora de Ebro, hiábavalóak az előnyomulások és meghátrálások, az annyi vér árán szerzett győzelmek és még több vér árán elszenvedett vereségek, hiábavaló áldozatok emlékei a helységnevek, melyek síremlökek százain ismétlődnek? A válasz talán akkor nem volt mindenkinek világos. Ma már igen. Spanyolország nem harcolt hiába. Spanyolország súlyosan legyöngítette Hitler tengelytársát, Mussolini Olaszországát. Spanyolország visszalapozta Hitler hódításainak naptárát, s evvel értékes időt szerzett a Szovjetunióknak a felfegyverkezésre. Ma mindenki tudja ezt és nem erről akarok itt beszélni. Amiről beszélni akarok, az Spanyolország másik érdeme. A spanyol köztársasági hadsereg ötvenkét ország önkénteseit iskolázta a harc művészetében és nagy feladatokra képesítette őket a

fasizmus elleni háborúban. Ma még nem ismertek mindannyiunk nevei és teljes részük a tengely felett aratott győzelemben. Itt csak néhányat sorolhatok fel, akiknek sorsa ismeretes előttem.

**JULES DUMONT \***

\* Ejtőd: Zsöl Dümon.

Csodálatos Jules Dumont útia. Gyermekkor egy munkáscsaládban, ahol az apának tizenkét száját kellett táplálni. A cipészinas verseket ír a bőrré, melyből sarkakat és talpakat vág ki. A földi igazság után kutatja. a kereszténység eszméjében véli azt felfedezni. Katonaság. Őrmeester Marokkóban. Az első világháború. Verdun hőse. Százados. A becsületrend érdemjele mellén. De melle herpadt. gázzal mérgezett. Az egyetlen, ami segíthet — mondják az orvosok — Marokkó száraz éghajlata. Verdun hőseiből farmer lesz. Kaliforniai barackot ültet. Maeterlinckot olvas és méheket tenyészt.

Egy nap megszólítja az állomásfőnök. Ez egy kis állomás a marokkói hegyekben: »Monsieur Dumont, akarná az »Humanité«-t\*\* olvasni?»

\*\* Humanité (ejtsd: Ümanité) a francia Kommunista Párt napilapja. »Humanité«. De hiszen az egy kommunista újság.

Hogyan jutott az állomásfőnök eszébe, hogy felajánlja Verdun hősének és a becsületrend viselőjének az »Humanité«-t, melyet a gyarmati kormány betiltott? Valószínűleg azért, mert ismeretes volt előtte, hogy Dumont védi a kisbirtokosok érdekeit és támogatja a Németalföldi bankot, a marokkói gyarmatok tényleges birtokosát.

Az »Humanité« példánya, amit Dumont kapott, egész fekete volt. Illegális uton, szenes zsákok között került Marokkóba. Az »Humanité« jelenti a fordulópontot Jules Dumont életében. A kis farm idillje, barackjaival és méhecskéivel visszavonulhatatlanul elsüllyed. Dumont-t letartóztatják. Megfosztják századosi rangjától és a becsületrendtől. Lehetetlenné teszik számára Marokkóban az életet. Visszatérés a fővárosba. Az Abessziniát segélyező bizottság megfigyelőt keres, aki közlelről figyelemmel kísérné a fasizmus eljárását az etiop nép ellen. Dumont lesz a kiküldött. Visszatérte után keresztül-kasul utazza Franciaországot, mert a népnek meg kell tudnia a teljes igazságot Abessziniáról. 1936. Dumont Spanyolországba siet. Madridban a »Párisi kommün« csapat alakul meg. Dumont lesz a parancsnoka.

Válságos napok Madrid előtt. A szakaszból zászlóalj lesz, mely Madridot védi. Harama és Guadalahara után Dumont a 14. nemzetközi zászlóaljnak, a »Marseillaise«-nek lesz a parancsnoka. 1938-ban visszahívják Franciaországba. A spanyol összeomlás. Dardier internálja a külföldi önkénteseket. Dumont harcot folytat a kiszabadításukért.

Kétszer olvastam nyomtatásban Dumont nevét a mostani háború folyamán. Először azzal a hírrel kapcsolatban, hogy a volt francia százados és a köztársasági Spanyolország alezredese utól harcol — ezuttal a másik »Verdun-i hőse, a quisingi Philippe Pétain és annak német munkaadói ellen. Második alkalommal, amikor hírt adták, hogy Jules Dumont nincs többé, — hogy életének egy námet tarkólovás véget vetett.

Jules Dumont — csodálatos és harcos élet, bátor, hősi halál.

### KAROL SZVERCSEVSZKI TÁBORNOK

Spanyolországban ismerkedtem meg vele. Valter név alatt, azokban a napokban, amikor Dumont előtt a 14. nemzetközi hadosztálynak volt a parancsnoka. Arc, melyre az élet sok barázdát véssett. Olyan megjelenése volt, amely hihetővé tette, hogy egész életében hadosztályt vezényelt.

A 14. nemzetközi hadosztály nagyrészen francia alakulat volt. Mégis, annak ellenére, hogy lengyel volt, Valter olyan népszerű volt a hadosztályban mint kevés francia. »Le general Valter vient« — Valter tábornok jön. Mindenki azonnal rendezkedésbe es tisztogatásba fogott. Mindenki nagyon becsülte Valtert, mindenki nagyon megbízott hadi tudásában, Valter jön, és első dolga a puskacsövekbe tekinteni — tiszta puskacsövek jelentik a háború abc-jét.

A tizennegyedik nemzetközi hadosztály 1936-ban alakult meg nagy sietséggel. Délen, Kordovában az ellenség áttört az arcvonalat. A tizennegyediknek kellett a hézagot betömni. A front megszállás után Valter a madridi frontra dobja át hadosztályát, ahol Franco hátulról akarja a fővárost elfoglalni. A politikai megbízott segéd tisztje akkoriban a mi Petrovics elvtársunk volt, aki két évvel később elesett, amikor megkísérelte, hogy átjusson a Szovjetunióból az ellenséges Európán keresztül Jugoszláviába.

Valter egy hadtestet kap, a harmincötödiket, s azontúl résztvesz a köztársasági hadsereg minden védelmi mozdulatában. Bruneta, ahol Valter hadtestében hősi halált hal a mi nagy harcosunk Bagoje Parovics, a 13. nemzetközi hadosztály megbízottja. Majd hófúvások közepette Teruel. Pihenő nélkül Aragonia, egy hadmozdulattal, amely az egész antifasiszta világot reménységgel tölti el — a köztársasági erők elérik Saragossa kapuit.

Emlékszem rá a segovai hadmozdulatokból, amely az irodalomba Ernest Hemingwai sajnós nagyon rosszakartú regénye révén került be: »Akiért a harangok zúgnak«. Ingben, felgyűrt ingujjakkal, sapkával fején, Valter a tűzvonalba megy, hogy megállapítsa, miért nem sikerült egységünknek Balzani falut elfoglalni, amint azt a terv előírta. Itt minden formáság betartása nélkül a sárga földig leszidja a parancsnokot. Ugyanígy, felgyűrt ing-

ujjakkal, sapkával a fején áll a belcитай győzelem után a tribünön Passionariával és beszédet intéz poros és kimerült, de győzedelmes önkénteseihez.

Valter neve ebben a háborúban, abban az órában jelenik meg, amikor a Szovjetunióban az első lengyel egységek alakulnak — harcos antifasiszta egységek, nem pedig Andersz generális csel-szövő és áruló alakulatai. Ez 1943 őszén történt. Valter a lengyel hadtest helyettes parancsnoka. A lengyel földre való behatolás után Valter a második hadsereg parancsnoka lesz. Vezetése alatt ez a hadsereg áttöri a német vonalakat és a Vörös Hadsereg egységeivel vállverve elfoglalja Drezdát. Ma Valter Szvercsevszki tábornok a nemzetvédelmi miniszter helyettese a Lengyel Köztársaságban.

### HERMANN BETHER LEVELE

Az angol és amerikai hadseregben gyanakodva néztek azokra, akik különösen korán és különösen erős tettekkel bizonyították antifasiszta meggyőződésüket. Azok a nemzetközi dandár tagjai, akiknek mégis sikerült bejutniok az amerikai hadseregbe, rövid időn belül megmutatták, amit Spanyolországban tanultak. Így Hermann Bether is. Bether kis asztalos volt, nappal dolgozott éjjel pedig tanult. Sikerült beiratkoznia a kaliforniai egyetemre, amikor Franco megindította felkelését. Bether elhagyja az egyetemet és átkel az Óceánon, abba az országba, ahol huszonöt hónapig harcol az «Abraham Lincoln» zászlóalj soraiban. Századosi ranggal tér vissza. De Abraham Lincoln szülőföldjén egyszerű közkatona rangjával kell megelégednie, amikor a Pearl Harbour-i csata után az amerikai hadseregbe jelentkezik. — A Csendes Óceánon Új Guineában, Bether gyorsan halad előre, őrmester, főhadnagy, majd százados lesz. — Bether őrmesterről ezt a dicséretet írja Mac Arthur tábornok: »Az ellenséges erők egyik egyidejű támadásánál Bether őrmester nyugodtan állt az ellenféllel szemben. Sérülése ellenére is egységénél maradt. Kiváló vezetése és személyes bátorsága sarkallta embereit és elsősorban döntőek voltak az egész vállalkozás sikerénél.«

Bether a következőket írja a frontról egyik barátjának: »Sokszor sírni szeretnék, amikor az igazságtalanságokról olvasok, amelyeket a kisebbségekkel szemben elkövetnek vagy a profitokról, amelyeket az emberi életekből kisajtolnak. Igaz, a sírás nem segít, de már maga a gondolat megacélosít bennünket az eljövendő tetekre és határozottabbakká fog tenni bennünket.«

A levél 1944 augusztus 8-án íródott. December 31-én Bether elesik Leyte sziget megtámadásánál a Csendes Óceánon. **Elesik, de az első levélben kifejtett gondolat megmarad.**

## A SPANYOL VETÉS GYÜMÖLCSEI A VILÁG TÖBBI NÉPEINÉL

A világ minden nemzetének megvannak a maga Jules Domont-iai, Karol Szercevszki-jei és Hermann Bether-jei.

Csehszlovákiában Laco Holdos, aki megszökik a girszedi gyűjtőtáborból és azután Párisban rajtakapják illegális munkán a németek, akik a szörnyű Dachauba viszik. Itt felkelést szervez a halál jelöltjei között abban az órában amikor a szövetséges erők közelednek.

Olaszországban Luigi Gallo, a spanyolországi nemzetközi hadosztályok megbízottja, Petain kiadja Mussolininek. Gallonak sikerül kiszabadulnia és az észak-olaszországi partizánok vezetője lesz.

Albániában Mehmed Spen, a népfelszabadító hadsereg parancsnok-helyettese.

Bulgáriában, Görögországban, mindenütt, ahol maga a nép tett valamit a fasizmus legyőzéséért és a felszabadulásért, a »spanyolok« voltak a vezetők.

De szerepük éppen abban az országban a legnagyobb, ahol a népfelszabadító harc a legteljesebb kifejezésre jutott: nálunk Jugoszláviában. A spanyol önkéntesekből lettek első proletárhadtesteink parancsnokai. Hány zászlóaljunk, hadosztályunk, hadtestünk parancsnoka viselte egyszerűen a »Spanyol« nevet. Tizenegy táborunk, tizenhárom nemzeti hősiünk küzdötte végig a spanyol polgárháborút.

A Manzanares és Ebro partjain elvetett mag a Neretva és Drina partjain kelt ki.

*Léderer Kató fordítása.*

## NÉMETORSZÁG GAZDASÁGI LESZERELÉSÉNEK ELLENSÉGEI

*Irtá: Orlov D.*

Az utóbbi időben egyes külföldi újságokban igen gyakran jelennek meg nyilatkozatok »Németország nehéz sorsáról« és hogy a megszállás alatt milyen »embertelen nélkülözésben« szenved. Mindegyiknek a végkövetkeztetése az, hogy Németországnak haszthatatlanul segítségre van szüksége.

Az Egyesült Államokban, valamint egypár latin-amerikai államban már különféle egyesületek létesültek Németország megsegítésére: Német-Osztrák Segélybizottság, Amerikai Alapítvány Németország támogatására stb.